

PRZEMIJAĆ (39) *vb impf*

e oraz a jasne.

inf przemijać (1). ◇ *praes 1 sg* przemijam (5). ◇ [2 *sg* przemijasz.] ◇ 3 *sg* przemija (19). ◇ 3 *pl* przemijają (7). ◇ *praet 2 sg m* przemijałeś (1). ◇ 3 *sg m* przemijał (1). ◇ 3 *pl m pers* przemijali (1). ◇ *fut 3 sg f* będzie przemijać (2). ◇ *part praes act* przemijając (2), [przemijając].

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII w. s.v. przeminąć.

I. Intransit. (29) :

1. Ciągnąć się, prowadzić (o granicach) (1) :

Z określeniem kierunku (1): I z biega [granica] do Habenboem [...]: y przechodzi z łtrony pułnocy/ ná rowne polá: y łtępuie ná rownie/ y przemija [praeteregreitur] ku pułnocy Betháglá *Leop Ios* 18/19.

2. Być nietrwałym, kończyć się, przestawać istnieć; pertransire, praeterire, transire Vulg, Cn; ambulare, fugere, inclinare, recedere, vadere PolAnt; abire, praelabi, praeterfluere, praetervolare, transfluere, transvehi Cn (28) : *BibRadz* 4.*Esdr* 9/1; rozmierzże czas łámym czáfem/ á gdy ogládałz iłz będzie przemiiáć część niektora známion opowiedziánych/ Tedy zrozumiełz iłz [...] *BudBib* 4.*Esdr* 9/1.

W porównaniach (3): *BibRadz Ps* 101/12; bo [człowiek] ieft nie ináczey iedno iáko cień łwiátá tego/ kthory rowno s łóńcem przemija *RejPos* 39; *RejZwierc* 161v.

Przysłowie: Bo áczci włzytko iáko powiedáią z brzękiem dzwonowym przemija/ ále wždy łławá dobra nigdy zá dzwonem nie biega/ y długo potrwać może. *RejZwierc* 161v.

Frazy: »świat (a. cień, a. kształt, a. postać (tego) łwiata) przemija« = *mundus transit, praeterit figura huius mundi Vulg* [szyk zmienny] (6): boć przemija połtác tego łwiátá. *Leop* 1.*Cor* 7/31; A łwiátci przemija/ y poządliwość iego. *RejPosWstaw* [212]; godność záś łwiecka ktorakolwiek/ dla tego nietrwála; bo y łám łwiát przemija *LatHar* 580; *WujNT* 1.*Cor* 7/31, 1.*Ioann* 2/17; *WysKaz* 2.

»wszystko (a. wszystkie rzeczy) przemija(ją)« (2): gdyż włzytkie rzeczi na łwiecie przemijaią, tilko łława takiego, ktorego piłmo zalecza, dłużej łie zachowawa *GlabGad* A3v; *RejZwierc* 161v.

Zwrot: »przemijać pędko« [szyk zmienny] (2): Ktory [Bóg] wyrokiem łwym zyemi kazał łtánąc gruntownie/ Bo mowá iego przemija pętko á niewymownie *LubPs* ff3, R2.

Szereg: »ustawać i przemijać« (1): (Iáko) vłtáwa obłok y przemija [*Sicut deficit nubes et ambulat*]/ tákże kto z łtąpi do grobu/ nie wynidzie. *BudBib Iob* 7/9.

a. O czasie (10) :

W przeciwstawieniu: »przemijać ... nastawać« (1): Ieden wiek przemiiá [!]/ á drugi náłtawa/ lecz ziemiá wiecznie łtoi. *BibRadz Eccle* 1/4.

Frazy: »czas przemija« (1): Czas żywotá náłzego ieft łiedemđziefiąt łat/ ábo náwięcey ósmđziefiąt/ á náleplzy czas ich boleść y nędzá/ abowiem pęthko przemiiia [*Dies ... recessit*]/ á my też vłátuiemy. *BibRadz Ps* 89/10.

»dni, lata, wiek przemija(ją)« = *generatio vadit PolAnt* [szyk zmienny] (4:1:1): Abowiemci przemiiáią włzythki dni náłze [*omnes dies nostri declinaverunt*] dla gniewu twego *BibRadz Ps* 89/9, *Iob* 7/6, *Eccle* 1/4; *Transcurrit aetas, Przemiyáją látá. Mącz* 75a; *BudBib Iob* 7/6; *CzechEp* 162.

»noc przemija« (2): *SarnUzn* E8; Noc z frogimi ciemnościami/ przemija y z telknościami/ y z nieprzełpiecznościami. *ArtKanc* T4v.

Zwrot: »przemijać jako cień« (2): KToż zna co iest dobrego człowiekowi za żywota po wfsztyki czafy krotkiego życia iego/ ktore przemiiia iako cień [*quos [scies] peregit tanquam umbram*]? *BibRadz Eccle* 7/1; *CzechEp* 162.

»przemijać prętko (pręcej [niż co])« = *recedere cito* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (3): Dni moje przemiiiaią pręcey niż czolnek tkacki [*Dies mei fuerunt velociores radio textoris*]/ á bez nádzieie máią koniec fwoy. *BibRadz Iob* 7/6, *Ps* 89/10; *BudBib Iob* 7/6.

b. Przystawać żyć (3) :

W porównaniach (3): Iz iák byłthra wodá/ ták okrutnicy przemijać muřą. *LubPs* O3v *marg*; Przedfie iednák iako obraz przemija człowiek *Leop Ps* 38/7. *Cf Zwrot*.

Zwrot: »przemijać jako cień« (1): Człowiek národzony z niewiáfity iest bárzo krotkich dni á pełen iest fráfunkow. Wyrafta iako kwiatek/ y bywa podcięť/ przemiiia iako cień á nie ostoi fię [*fugit velut umbra et non stabit*]. *BibRadz Iob* 14/2.

Szereg: »przemijać a nie ostać się« (1): *BibRadz Iob* 14/2 *cf Zwrot*.

3. [Przystawać; z przeczeniem: dalej to czynić [cum inf]: a Ioáchim bárzo sye wefeląc z wefela fwey żony y z iey oblicznořczy nie przemijái[á]ć dzyekowác pánu bogu ták iáľ mowicz. [...] *JanKoszŻyw* C4.]

II. Transit. (9) :

1. Przechodzić a. przejeźdźać (7) :

a. Przechodzić a. przejeźdźać obok, czasem: nie zatrzymując się, nie wchodząc; praeterire *PolAnt*, *Mącz*; *pertransire, praetervehere* *Mącz* (6) : Częřtokroć [!] iá w potkaniu cie pozdrowiáľ: a ti przemijáľes iakoby niebáczáť. *ForCnR* C2v; A Iefus gdy řzedł (*marg*) przemiiáľ (-) zonáď/ virzáľ człowieka řiedzáć⁸⁹ na cle Mattheuřa imięniem *MurzNT Matth* 9/9; *Mącz* 105d, 477d; *HistRzym* 105; Tá [*trawa*] ręki nie nápełniá Zeńcowi ochotnemu [...]. Ani/ kóřzy przemijáli Czáfu zbieránia zboża *KochPs* 193.

[*przemijać co*: A ták iako była y iest oná noc wielką/ w ktorą (Anyoľ przemijaľ morduiąc pirworodniki Egipřkie) domy Izráelřkie był lud wywiedzion z Egipřkiey niewoley/ tákże iest wielką nocą oná w ktorą nam Pan Kryřthus z martwych wřtaľ *GilPos* 71.]

b. Przechodzić na drugą stronę (1) : *Transmeo, Miyam/ Przemiyam. Mącz* 217b.

2. Pomijać, opuszczać, nie uwzględniać, nie obejmować działaniem (2) : *Praetermitto fere idem quod Intermitto, Przeřtawam/ przemiyam/ zámieřzkawam chcąc. Mącz* 226d, 105c.

[*przemijać co*: raczi myę wspomocz Ty ktori swyata wszego sprawi ognym oswyeczasz, nyeraczi prořzáćię przemyiacz dvsze moiey ktorąř sam stworzil. *ModlKobiet* 6v.]

[*Przen [kogo]*: Nie przemiyá go [*Boga*] wřřelka myřľ (*marg*) alias wie on wřřitki myřľi. (-) nie řkryie fię przed nim żadna mowá. *KsięgiEklez* N6.]

a. [Nie karać, wybaczać:

Zwrot: »przemijać grzech«: Ktoryż Bog podobny tobie? kthory odeymuiesz nieprawość/ y przemijaż grzech [*transis peccatum*] thych ośtátkow dziedzictwá twoiego? *Leop Mich 7/18 (Linde s.v. przeminąć).*]

**** Bez wystarczającego kontekstu (1) : Praetereo, Miyam/ Przemiyam. Mącz 105c.*

Synonimy: I.1. ciągnąć się; 2. ginąć, niknąć, przepadać, ustawać; II.1. przechodzić, przejeżdżać; 2. opuszczać, pomiatać, porzucać; a. odpuszczać, przebaczać, zapominać.

Formacje współrdzenne cf MIJAĆ.

Cf PRZEMIJAJĄCY, [PRZEMIJANIE]

KO